

INSTRUMENTEEL VERRIJKINGSPROGRAMMA

PASPOORT

BEGELEIDER: Anne Vanquaethem

KLAS: 7 kinderen van het zesde leerjaar

ACTIVITEIT: een les I.V.P. (Instrumenteel Verrijkingprogramma)

ONDERWERP: inzetten van denkmiddelen en strategieën

TIJDSTIP: 6 februari 2007

CITATEN:

“Het instrument, het werkblad dat je gebruikt, valt later weg. Het leergesprek is het belangrijkste. Je maakt voortdurend de link met je eigen leven.”

“We geven onze gasten de stappen die ze nodig hebben om een taak uit te voeren. We willen dat ze zich veilig en bekwaam voelen voor ze een taak aanvatten.”

“Het is belangrijk in de zone van de naaste ontwikkeling te werken. Een moeilijke opdracht kan tot frustratie en onzekerheid leiden. Een te gemakkelijke opdracht zorgt ervoor dat je niet wordt uitgedaagd, dat je niets bijleert.”

“Hier worden geen kisten gebruikt om te voorkomen dat kinderen zouden afkijken. Je werkt niet in de plaats van iemand. Als je hulp nodig hebt, doe je dit door hulp te vragen. Als je iemand wil helpen, stel je hem/haar vragen zodat zij/hij zelf tot het antwoord komt.”

PASPOORT

citaten

ZO ZIT DAT, DE BEGELEIDER SCHETST DE CONTEXT

Anne is coördinator in DE BUURT (Gent), een school waar men projectonderwijs aanbiedt. Zij werkt elke week anderhalf uur met de kinderen van de oudste leefgroep (9 tot 12-jarigen) in een aparte ruimte. In die groep zitten kinderen van verschillende nationaliteiten. Voor sommigen van hen is het Nederlands niet de eerste taal.

Tijdens een activiteit laat **ANNE ZICH LEIDEN DOOR WAT ER IN DE GROEP AANWEZIG IS, WAT ER LEEFT**. Elke maandag is er een informatie-uitwisseling tussen Anne en de begeleiders van de leefgroep. Wat er in de leefgroep gebeurt vormt het uitgangspunt voor de activiteit met Anne. Waar de groep in die activiteit mee bezig was, wordt teruggekoppeld naar de leefgroep.

INSTRUMENTELE VERRIJKING is een niet-cultuurgebonden interventieprogramma voor het onderwijs van schoolgaande kinderen en volwassenen. Het is bedoeld om hogere denkvaardigheden te ontwikkelen. I.V.P. is niet cultuurgebonden in die zin dat het eerder instrumenteel is dan gebonden aan de inhoudelijke kennis van een bepaalde cultuur. Het is op die manier zeer ruim toepasbaar.

(Uit: "bouwen aan leren leren;" van Jo Lebeer.)

Anne maakt gebruik van het INSTRUMENTEEL VERRIJKINGS-PROGRAMMA (I.V.P.). Dit is een programma dat ontwikkeld werd door Reuven Feuerstein met als doel: *'De groeikansen van personen bevorderen door denkmiddelen, denkstrategieën en denkkattitudes (cognitieve structuren) te ontwikkelen zodat er meer profijt kan gehaald worden uit contact met directe prikkels en uit ervaringen die geboden worden in het dagelijks leven en op toevallige en geplande leermomenten.'*

VOORBEELDEN VAN DENKMIDDELEN, DENKSTRATEGIEËN EN DENKATTITUDES ZIJN: nauwkeurig waarnemen, met meerdere gegevens gelijktijdig rekening kunnen houden, hoofd- en bijzaken kunnen onderscheiden, vergelijken, relaties leggen, impulsiviteit afremmen...

Dit is **'LEREN LEREN' IN EEN RUIME BETEKENIS**, niet enkel het leren studeren van opgegeven taken. Het programma wil die doelstelling bereiken door op een systematische manier te werken aan die cognitieve structuren.

De VEERTIEN INSTRUMENTEN zijn: organisatie van stippen, oriëntatie in de ruimte (deel I), vergelijken, analytisch waarnemen, illustraties, classificeren, oriëntatie in de ruimte (deel II), familierelaties, tijdsrelaties, instructies, syllogismen, transitieve relaties en sjablonen.

Het bestaat uit VEERTIEN INSTRUMENTEN, veertien boekjes met werkbladen waarrond een activiteit wordt opgebouwd. De werkbladen vormen **DE AANLEIDING** om met de kinderen aan de slag te gaan. Ze zijn een aanzet om denkmiddelen, denkstrategieën en denkkattitudes te duiden, bespreekbaar te maken, te oefenen. Telkens staat de band met de leefwereld van de kinderen centraal.

In het beschreven voorbeeld werkt de groep met een blad uit de reeks *organisatie van stippen*. Het oplossen van de opdracht wordt voorafgegaan door **EEN LEERGESPRAK**. Samen met de kinderen wordt er een antwoord gezocht op de vraag: *"Wat gaan we doen en waarom?"*. Hierdoor wordt voor de kinderen duidelijk wat er van hen verwacht wordt, de intentie. Het antwoord op de vraag naar het waarom geeft de betekenis aan

van de activiteit. Tijdens het gesprek wordt een brug gemaakt met de leefwereld van de kinderen. Elke kans wordt benut om de aangeleerde strategieën in te zetten.

Als de opdracht duidelijk is en als de kinderen voeling hebben met de betekenis van de activiteit, wordt **HET BLAD INDIVIDUEEL INGEVULD**.

Niet alle oefeningen worden gemaakt ook al zouden de kinderen dat erg graag willen. De activiteit wordt onderbroken voor **EEN NIEUW LEERGESPRAK**. Nu wordt er samen ontrafeld hoe men te werk ging, welke strategieën werden ingezet, welke stappen er genomen werden en welke overgeslagen, hoe de kinderen zichzelf moed inspraken als dat nodig was...

Is er voldoende tijd dan kan er **VERDER GEWERKT** worden aan het opdrachtenblad. De inzichten die ontstonden in het leergesprek kunnen gebruikt worden om problemen op te lossen.

In een **AFSLUITEND LEERGESPRAK** wordt samengevat wat er in deze activiteit aan bod is gekomen, wat er geleerd werd en waar dit kan gebruikt worden.

Samengevat heb je dus VIJF DELEN

1. Een leergesprek: wat gaan we doen, waarom en hoe;
2. Het werken aan het opdrachtenblad;
3. Een leergesprek: hoe hebben we gewerkt, wat helpt ons om tot goede oplossingen te komen;
4. Eventueel verder werken aan het blad;
5. Een afsluitend leergesprek: wat hebben we geleerd en waar kunnen we dat gebruiken.

Deze VIJF DELEN vind je ook terug in 'zo zag ik het'. Het eerste punt is gedetailleerd uitgewerkt waardoor je zicht krijgt op de manier van werken. Een werkwijze die de hele activiteit wordt aangehouden.

Anne legt de nadruk op het woord GEBRUIKEN van het programma. Het is niet noodzakelijk om het programma van A tot Z te volgen. Je kan er stukken uit gebruiken.

ZO ZAG IK HET

Vrijdag 6 februari 2007 ben ik te gast in De Buurt. We zitten samen met zeven kinderen, de oudsten uit de oudste leefgroep, in een apart lokaaltje. Het is een beetje krap maar het lukt. Anne stelt mij voor aan de kinderen. Daarna gaan we aan de slag. Op de lesvoorbereiding die ik van Anne kreeg lees ik als eerste punt:

Achteraan vind je een opdrachtenblad.

1. EEN LEERGESPREEK: WAT IS I.V.P, WAAROM GEBRUIKEN WE I.V.P EN HOE WERKEN WE MET EEN I.V.P-BLAD?

Die titel: **EEN SERIEUZE UITDAGING** koos Anne omdat ze het vijfde blad heeft overgeslagen. Het vierde was te gemakkelijk en het is een groep die de uitdaging erg graag aangaat. Vandaar...

Anne heeft een stippenblad mee uit het onderdeel *organisatie van stippen* uit het Instrumenteel Verrijkingsprogramma. Op het blad staat de, door Anne gegeven, titel **EEN SERIEUZE UITDAGING**. Om het in te vullen zullen de kinderen alle stappen van hun stappenplan moeten uitvoeren als ze tenminste de uitdaging aangaan om elke oefening goed op te lossen. Maar... **WAT IS HET INSTRUMENTEEL VERRIJKINGSPROGRAMMA?**

Die **LEERGESPREEKEN** zijn ontzettend belangrijk merk ik in het gesprek met Anne. In het leergesprek dat na de eerst invulsessie volgt wordt er enerzijds bijgestuurd zodat nieuwe fouten kunnen vermeden worden. Anderzijds is het een gelegenheid bij uitstek om oplossingsstrategieën van elkaar te leren.

Anne: *Ik heb les O.S.6 mee. Dit is een les van het I.V.P. -programma. Wat betekent I.V.P.?*

Kind: *I staat voor instrumenteel*

Anne: *Waarom denk je normaal bij het woord: instrument?*

...

Het duurt even voor de kinderen reageren, door tussenvraagjes te stellen zet Anne de kinderen op weg...

Kind: *Ik denk aan een boormachine.*

Kind: *Ik aan een muziekinstrument.*

Anne: *Je gebruikt instrumenten om een doel te bereiken. Welk instrument gebruikt een dokter?*

Kind: *Zo'n dingetjes met draden.*

Anne: *We gaan proberen het juiste woord te gebruiken. Waarom is het belangrijk om het juiste woord te gebruiken?*

Kind: *Dan weet je wat er bedoeld wordt.*

Kind: *Als je niet het juiste woord gebruikt, komt er soms ruzie van.*

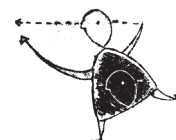
Anne: *Dat klopt. Als ik zeg: pak dat ding daar eens... dan weet je niet wat ik bedoel. Er ontstaan wel eens misverstanden, ruzies en conflicten als je niet goed weet wat er bedoeld wordt...*

Anne: *Wie weet het juiste woord voor het instrument dat de dokter gebruikt?*

Kind: *Het is een stethoscoop.*

Anne: *Inderdaad.*

In elke I.V.P.- activiteit komt het **NAUWKEURIG BENOEMEN** aan bod. Daar zijn twee aspecten aan. Als spreker is het belangrijk gericht te zijn om duidelijk en nauwkeurig te verwoorden wat je bedoelt. Als luisteraar is het noodzakelijk om te reageren als je het niet begrijpt. Fouten in het onnauwkeurig verwoorden en begrijpen leiden vaak tot vervelende misverstanden. Door de manier van vragen stellen brengt Anne die spanning naar boven. Ze staat model door niet zomaar te begrijpen wat er gezegd wordt. Haar houding nodigt de kinderen uit om inderdaad de juiste woorden te gebruiken.

Anne: *Het programma is een instrument. Je gebruikt het om een doel te bereiken net zoals je een boormachine gebruikt om een gat in de muur te boren. Het instrument zelf leg je weg. Wij leren heel wat door met een stippenblad te werken. Wat we leerden kan je later gebruiken. Het stippenblad heb je niet meer nodig. Ooit al een buschauffeur gezien met een stippenblad voor zich?*

...

Anne: *Wat wordt er bedoeld met het woord: verrijking?*

Kind: *Je wordt er rijker van.*

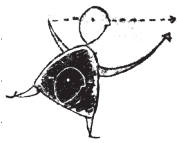
De kinderen vertellen wat die verrijking voor hen betekent:

- **HET PROGRAMMA BIEDT ONS HULPMIDDELEN OM TE STUDEREN.** We leren 'denkvaardigheden' gebruiken. Voorbeelden van denkvaardigheden zijn: etiketteren, analyseren, je geheugen gebruiken, werken aan de hand van een stappenplan.
- **WE LEREN OOK LEERHOUDINGEN.** Als we in ons spellingsboekje werken dan weten we welke stappen we moeten zetten. Onze innerlijke spraak helpt ons daarbij. Dat noemen we 'zelfsturing'. De zin: 'Je hoofd is de baas, je handen niet!' herinnert er ons aan dat we bedachtzaam moeten werken, niet impulsief.

De kinderen bezitten duidelijk de woordenschat om denkvaardigheden en leerhoudingen te benoemen. Ze zijn dan ook de oudsten van de leefgroep en hebben dus al een aantal jaar I.V.P. achter de rug. Door te laten verwoorden wat het 'verrijken' in het programma voor hen betekent, gaan de kinderen na wat verinnerlijkt is. Waar het ene kind niet aan denkt, wordt aangevuld door het andere. Het gesprek over de betekenis van het letterwoord I.V.P. gaat verder.

Wat voor mij nieuw is, is voor de kinderen een herhaling. Dat merk ik aan de vlotheid waarmee de kinderen bepaalde antwoorden geven. Het valt me ook op dat de kinderen over de woorden beschikken om processen en strategieën te benoemen.

Anne: *Programma. Wat betekent dat?*
 Kind: *Het is een stappenplan, het gaat van gemakkelijk naar moeilijk.*
 Kind: *Het blad 0.S.6 komt na blad 0.S.5.*
 Kind: *Soms is er ook een foutenblad.*
 Anne: *Waarvoor gebruiken we dat foutenblad?*
 Kind: *Om te leren controleren.*
 Anne: *Welke denkvaardigheden gebruiken we dan?*
 Kind: *We vergelijken.*
 Kind: *Eerst moeten we nauwkeurig kijken.*

De kinderen hebben de **SOORTEN FOUTEN** die je kunt maken in drie groepen onderverdeeld: herstelbare fouten, moeilijk herstelbare fouten en onherstelbare fouten. Herstelbare fouten kan je makkelijk 'verbeteren'. Je kunt ze bijvoorbeeld uitgummen. Moeilijk herstelbare fouten daar valt wel mee te leven. Mama en papa zijn bijvoorbeeld gescheiden. Dat is pijnlijk maar het is, meestal, haalbaar. Onherstelbare fouten kan je niet herstellen. Een dronken chauffeur die een kind doodrijdt kan zijn fout nooit meer herstellen.

Iemand geeft aan dat je verschillende **OPEENVOLGENDE STAPPEN** zet om een auto te starten en ermee te rijden. Toch een beetje een vreemde situatie. Kinderen van 11, 12 jaar die een auto starten? Komt daar nog bij dat heel wat van die kinderen het Nederlands niet zo goed beheersen en het dus moeilijk hebben om de juiste woorden te vinden. Maar dat belet de groep niet om inderdaad de stappen te vinden. Als het nodig is gaat Anne over tot het spelen van de situatie zodat het voor de kinderen makkelijker wordt om zich voor te stellen wat er gebeurt.

Bij een FOUTENBLAD leren de kinderen controleren of de oplossing klopt. Ze doen dit door gericht waar te nemen, nauwkeurig te verwoorden, te vergelijken. Het zet ook aan om de vraag te stellen: hoe komt het dat die fout gemaakt is? Hiervoor is het nodig om te analyseren. Als je de oorzaak van een fout kan opsporen, helpt je dit om je oplossingsstrategieën aan te passen. In groep die analyse maken heeft het voordeel dat kinderen van elkaar kunnen leren. Ze merken dat er verschillende manieren zijn om tot een oplossing te komen. De ene manier is efficiënter dan de andere. De ene manier ligt je ook beter dan de andere.

De betekenis van het woord Instrumenteel Verrijkingsprogramma is duidelijker. Nu wordt er samen gezocht naar het antwoord op de vraag: **WAAROM GEBRUIKEN WE HET I.V.P.-PROGRAMMA?**

Dit gebeurt aan de hand van een vragenblad dat elk kind krijgt. De vijf vragen worden als leidraad gebruikt en mondeling in de groep besproken. Een verslag van het gesprek dat ontstaat.

VRAAG 1: Wat denk je zelf? Waarom zouden we zulke oefeningen doen?

We doen zulke oefeningen om te leren **ALLE STAPPEN** te zetten. Ook als je denkt dat het gemakkelijk is, sla je best geen stap over. Door deze oefeningen te doen, controleren we ook of we nog alle stappen kennen. De verschillende stappen zitten in ons geheugen, door ze toe te passen controleren we of we ze inderdaad nog kennen.

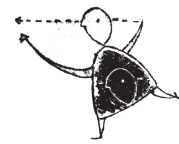
VRAAG 2: Waarom wordt het nauwgezet volgen van het stappenplan meer en meer nodig nu we verder geraken in het programma?

Omdat de oefeningen steeds moeilijker worden. Als je dan een stap overslaat, kan het gebeuren dat je vast geraakt. Stap voor stap werken, helpt om minder fouten te maken.

VRAAG 3: Waar/wanneer maken mensen gebruik van stappenplannen?

Bij het koken, om een auto te starten en te rijden, als je boodschappen doet, wanneer je je sporttas klaarmaakt om naar de voetbaltraining te gaan. Een architect slaat best geen stappen over anders ontstaan er rampen. Alle voorbeelden worden ontleed, de stappen en eventuele hulpmiddelen worden benoemd. Er wordt gezocht wat er kan gebeuren als een stap wordt overgeslagen. Telkens wordt het verband gelegd met de leefwereld van de kinderen.

De antwoorden op de drie vorige vragen zijn een **OPSOMMING VAN DENKMIDDELEN EN LEERHOUDINGEN** die de kinderen kunnen inzetten. Alle stappen zetten betekent dat je systematisch te werk gaat. Werken met een stippenblad helpt je om de verschillende stappen die je zet om gelijk welke opdracht uit te voeren te verinnerlijken. Door de transfer met de leefwereld te maken, leggen de kinderen verbanden. Door voorbeelden te beschrijven, zijn de kinderen aan het analyseren.

VRAAG 4: Noteer de stappen die je zou moeten volgen bij het oplossen van een stippenoefening op het I.V.P.-blad.

Het opdrachtenblad wordt erbij genomen. De kinderen verwoorden concreet hoe ze te werk zullen gaan. Het opdrachtenblad vind je in een bijlage bij dit voorbeeld.

Dit zijn de opeenvolgende stappen: **NAGAAN WAT DE OPDRACHT IS:** is het een expliciete opdracht dan staat in woorden wat je moet doen, is het een impliciete opdracht dan leid je uit de opdracht af wat je zal moeten doen. Hier is het een impliciete opdracht. Je moet dus kijken naar het voorbeeld, het model.

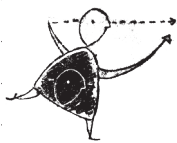
WAAR HET KAN GEEF JE NAMEN: ETIKETTEN. Soms hebben figuren een universele naam. Zo weet iedereen waar je over spreekt als je zegt: een vierpuntige ster. Andere figuren geef je een naam door een associatie te maken: de figuur lijkt op een laars, een schoorsteen of een slak. Als je er wil over praten, spreek je best af welke naam je de figuur geeft.

Je gaat na of er **HULPMIDDELEN** zijn om je taak uit te voeren. Hier zijn lijnen en stippen duidelijke hulpmiddelen. Je kan er ook voor jezelf bedenken: een kruis tekenen in de figuur, loodrechte lijnen tekenen...

Voor je gaat tekenen trek **JE DENKBEELDIGE LIJNEN**. Het helpt om fouten te voorkomen. Dan ga je tekenen. Als je een tekening klaar hebt, controleer je of het goed is. Je vergelijkt daarvoor jouw oplossing met het voorbeeld. Is het goed dan duid je dat ook aan op je werk. Zo ga je verder.

De zes opeenvolgende stappen op een rij voor het oplossen van een stippenblad:

- Nauwkeurig kijken;
- analyseren;
- etiketteren;
- denkbeeldige lijnen trekken, gestuurd door de innerlijke spraak;
- de oplossing op het blad tekenen;
- controleren: vergelijken en benoemen.

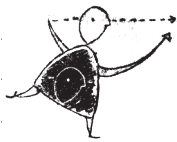

DE COMBINATIE VAN HET ANALYSEREN, HET NAUWKEURIG KIJKEN EN HET ETIKETTEREN ONTWIKKELT DE INNERLIJKE SPRAAK.

De eerste keren dat er gewerkt wordt met stippenbladen zijn nogal wat kinderen aan het mompelen, vertelde Anne. Een gemompel dat wijst op de innerlijke spraak.

VRAAG 5: Van welke bovenstaande stappen maak jij je het liefst zo snel mogelijk vanaf? Waarom?

We lezen bijvoorbeeld niet goed wat we moeten doen. We beginnen liever onmiddellijk aan de oefening. Maar als we een opdracht dan niet goed doen, gebeurt het dat de leerkracht boos is. We hebben er zelf ook last van als we vast geraken omdat we de opdracht niet gelezen hadden, niet de opeenvolgende stappen gezet hebben.

In de praktijk blijkt dat nogal wat kinderen (en volwassenen) **DE STAPPEN "NAUWKEURIG KIJKEN", "ANALYSEREN" EN "ETIKETTEREN" LIEVER OVERSLAAN**. Als je iets graag doet dan begin je er het liefst zo snel mogelijk aan, je holt jezelf voorbij. Een grondige analyse maken, vraagt veel tijd, zelfdiscipline en zelfsturing. Deze STAPPEN wel zetten brengt op. Naarmate de kinderen ervaren dat het inderdaad efficiënt is om elk stap te nemen zijn ze meer gemotiveerd dit daadwerkelijk te doen. Nagaan en benoemen welke stappen je wel zet is eveneens zinvol. Je krijgt inzicht in hoe je werkt en misschien merk je dat je meer stappen wel zet dan niet zet. Dat inzicht geeft je moed om de taak aan te vatten.

Ook ik ga wat onzeker de uitdaging aan. Ruimtelijke oriëntatie en links/rechts... het is niet meteen mijn sterkste kant. Maar dat blijkt niet erg te zijn. Om deze oefening te maken is het helemaal niet zo belangrijk dat je over een goede bagage ruimtelijk inzicht beschikt. Als je de STAPPEN toepast die met de kinderen werden verwoord dan gaat het vlot.

2. HET WERKEN AAN HET I.V.P.-OPDRACHTENBLAD

Het is tijd om daadwerkelijk aan de slag te gaan.

Eerst nog eens op een rijtje gezet:

- We fristen op wat instrumenteel verrijgingsprogramma betekent en waarom we het gebruiken.
- We herhaalden waarom een stappenplan belangrijk is en in welke situaties we een stappenplan gebruiken.
- We overliepen de stappen die we zetten als we een opdrachtblad met een stippenoefening invullen.

Aan de slag dus...

3. EEN LEERGESPREEK

Op het moment dat de meeste kinderen ongeveer twee rijen hebben afgewerkt legt Anne het werken stil. Dit is niet zo gemakkelijk. De kinderen zijn erop gebrand om verder te werken.

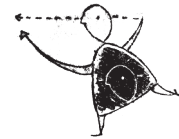
Het GROEPSGESPREK dat nu volgt is belangrijk. Er wordt samen een analyse gemaakt van de manier waarop je kan werken, welke criteria je gebruikt om tot oplossingen te komen. Op die manier krijgen de kinderen inzicht in hoe ze te werk gaan.

Aan de hand van vraag en antwoord wordt er een bordschema opgebouwd. De kinderen geven aan welke criteria ze gebruikten om de oefening te maken. Ze noemen er 7 op:

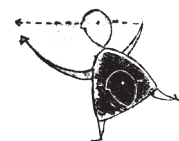
- Zijn er hulpmiddelen of herkenningspunten?
- Hoeveel stippen tel je?
- Wat weet je over de lijnen?
- Wat weet je over de vorm?
- Wat weet je over de grootte van de figuur?
- Welke naam geef je aan de figuur?
- Wat weet je over de hoeken?

Bij het maken van de ANALYSE worden er voortdurend denkmiddelen en leerhoudingen ingezet: tellen, benoemen, relevante informatie selecteren, vergelijken, systematisch zoeken, hulpmiddelen inzetten.

Als je dat wil, kan je als lezer enkele oefeningen proberen. Een paar rijen, niet alles en dan weer verder lezen wat er in de groep gebeurde.

De ANALYSE maken vergt inderdaad discipline. In het gesprek met Anne bij het lezen van dit verslag, benadrukt ze hoe belangrijk deze stap is. Hoe belangrijk het is om te verwoorden wat en

hoe je denkt! Anne pleit ervoor om dit steeds te doen, ook als je met dagdagelijkse activiteiten bezig bent.

4. EVENTUEEL VERDER WERKEN AAN HET BLAD

Daarna krijgen de kinderen nog even de tijd om verder aan het opdrachtenblad te werken. En dat doen ze met veel plezier.

5. EEN AFSLUITEND LEERGESPREK

Ann: *Wat heb je nu geleerd?*

Kind: *Eerst moet je goed kijken, achteraf moet je controleren.*

Kind: *Als iets moeilijk is, is het zeker nodig om nauwkeurig te kijken.*

Kind: *Herkenningpunten en referentiepunten zijn belangrijk.*

Kind: *Ik moet de vraag herlezen als ik het niet begrijp.*

Kind: *Ik weet nu dat ik het kan maar het lukt me niet altijd om het toe te passen in andere situaties.*

KIJK HET WERKT!

19 juni ben ik opnieuw in De Buurt. Ik woon een activiteit bij in de oudste leefgroep. Dezelfde groep kinderen die ik aan het werk zag bij Anne.

Greet, een begeleider van de 4de leefgroep, maakt samen met de kinderen een reflectie over de voorbije toetsen, de voorbereiding ervan en de resultaten.

Terwijl de kinderen opdrachten krijgen, komt Greet af en toe naar mij en geeft verduidelijking. Het schooljaar loopt duidelijk op z'n einde. De groep is ontspannend aan het werk.

Waarom merk ik dat de kinderen de voorbije jaren een training kregen in het ontwikkelen van denkmiddelen, denkstrategieën en denkkattitudes?

- Er wordt gelet op duidelijke en correcte **VERWOORDING**.
- Er wordt ingegaan op de **BETEKENIS** van woorden.
- Er wordt geanalyseerd om tot de juiste betekenis van een woord te komen
- Er wordt **UITLEG GEGEVEN DOOR DE LEERLINGEN** aan de andere medeleerlingen
- Er worden door de kinderen **KRITISCHE VRAGEN** gesteld.
- Geleerde principes worden **GETOETST EN TOEGEPAST OP DE LEEFWERELD**.
- Het werken aan de individuele opdrachten verloopt vlot en systematisch, **ZONDER VEEL EXTRA STEUN** van de begeleider.

De rol die Greet in dit geheel opneemt, is die van vragen stellen, zinvolle, duidelijke en open opdrachten geven, kansen creëren. En met een pak stevige bagage kan dat groepje kinderen in september in het secundair aan de slag.

